

Krešimir Čvrljak, *Miscellanea Franciscana Croatica* (Zbornik o hrvatskim franjevcima), vlastita naklada, Zagreb, 2013., 581 str.

Krešimir Čvrljak, povjesničar hrvatske i europske filozofije renesanse, prevoditelj i arhivist, u knjizi *Miscellanea Franciscana Croatica* objavio je tekstove sa šest simpozija »Tihi pregaoci« (o Ivanu Ančiću, Luki Vladimiroviću, Mati Zoričiću, Petru Krstitelju Bačiću i Luji Marunu). Uz te tekstove autor je u knjigu, zapravo zbornik, kako nam objašnjava u samome podnaslovu, uvrstio već objavljene radove o Pavlu Pelizzeru te Hadrijanu Boraku. Tekstovi o svakome od navedenih redovnika franjevacu čine jedno od osam poglavlja knjige, osim Luje Maruna kojemu su posvećena dva poglavlja, dok je kao poseban dodatak autor uvrstio i tekst »Je li Franjo Asiški prvovjesnik humanizma i renesanse?«.

Autorova glavna preokupacija, filozofija humanizma i renesanse, ali i skolastička filozofija vidljiva je u prostoru koji je posvetio pojedinim »izabranicima iz hrvatskih redovničkih oaza« (str. VII). Poglavlje o fra Hadrijanu Boraku, OFM Cap, naslovljeno »Fra Hadrijan Borak: veleprinosnik znanstvenom ugledu hrvatskih kapucina u skotističkome svijetu« (377–471) na gotovo sto stranica iznosi i komentira djelo *Philosophia Ioannis Duns Scoti* samoga Hadrijana Boraka. U poglavlju »Post u djelu *Vrata nebeska i xivot vicchni* (1677.) fra Ivana Ančića Dumljanina: 'Uztegnutye od yizbina ... uztegnutye poxide, i razborstvo u svemu' (u retrospekciji antičke, patrističke, medievalne i renesansne tradicije)« (35–65) autor čitatelja upoznaje s razmatranjima o postu Ivana Ančića, ali i, ponajprije, u opsežnim bilješkama (koje na prvi pogled možda opterećuju tekst, ali čitatelju – laiku mogu biti i od velike koristi) govori o postu u djelima, prije svega, patrističkih i srednjovjekovnih kršćanskih filozofa. Treće poglavlje, »Fra Luka Vladimirović pred sudištem Alberta Fortisa, Ivana Lovrića i povijesti 1774. – 2006.« (67–120) govori o autoru »likarija priprostih«, djela neshvaćenoga od suvremenika (Alberta Fortisa i Ivana Lovrića, na koje se Krešimir Čvrljak obrušava jednakom žestinom kakvom su se oni bili obušili na Luku Vladimirovića i njegovo djelo), no važnoga u razvitku malarologije. Upravo je Luka Vladimirović prvi »u povijesti medicine upozorio na ulogu komarca u prijenosu malarije« (str. 113). Poglavlje »Što i kako se pisalo o fra Mati Zoričiću Pakovčaninu od god. 1763. do 2012.?« (125–212) predstavlja Matu Zoričića, autora jedne od prvih *Aritmetika* pisanih na hrvatskom jeziku. U poglavlju o fra Petru Bačiću, »Fra Petar Krstitelj Bačić (1847. – 1931.) pod teretom vlastitog neopreza i tuđe krivnje. Istina u vrzinom kolu: Pierre Bauron – Giacomo Scurati, Petar Krstitelj Bačić – Ivan Vuletin« (217–305), autor nas upoznaje s djelovanjem toga franjevca dalmatinskoga *Ottocenta* ponajviše kroz prizmu njegovih primjedbi na putopis francuskog erudita i svećenika J. P. Baurona. Polemički sraz između Petra Bačića i šibenskog svećenika don Ivana Vuletina o vrijednosti Bauronova djela Krešimir Čvrljak sagledava u *qui pro quo* situaciji u kojoj se »stječe dojam da je svatko svakoga obmanuo: A. Fortis i L. Maschek Baurona, Bauron Vuletina, a Scurati Bačića« (str. XII). U ovom poglavlju autor donosi kraće osvрте na francuske autore koji u svojim putopisima (u najširem mogućem smislu riječi) spominju Dalmaciju, od Raymonda

de Agilesa i Guillaumea 1096. do Marie-Louise Bercher koja Dalmacijom putuje 1935. godine.

Fra Luji Marunu su posvećena dva poglavlja, »Fra Lujo Marun i prof. dr. Milan Rešetar u razmijenjenoj korespondenciji 1905. – 1916. (Prinos povijesti hrvatske numizmatike)« (309–338) i »Nosivi biljezi Marunove arheologije u optici Stjepana Gunjače. Prilog povijesti hrvatske nacionalne arheologije povodom 100. obljetnice rođenja Stjepana Gunjače i 70. obljetnice smrti Luje Maruna« (341–374) govore o doprinosima Luje Maruna na području arheologije i numizmatike (Krešimir Čvrljak će ga nazvati *hrvatskim Schliemannom* – str. 319). Kao poseban dodatak u knjigu je uvršteno poglavlje »Je li Franjo Asiški prvovjesnik humanizma i renesanse« (473–501). U tom poglavlju autor pokušava predstaviti Franju Asiškoga kao filozofa humanizma. Doduše, ne *sensu stricto* filozofa koji će zaći u područje spekulativnoga, već filozofa života koja nadilazi srednjovjekovlje te anticipira humanizam i renesansu. Autor ocrtava takav lik »asiškog siromaha« u promišljanjima filozofa humanizma i renesanse 15. i 16. stoljeća.

»Pavao Pelizzer Rovinjanin (1600. – 1691.). Život i djelo« (1–32) prvo je poglavlje knjige *Miscellanea Franciscana Croatica* u kojemu autor opisuje život i zasluge »jednoga koparskog samostanca« (str. 2). U prvom redu, donosi pregled temeljne literature iz koje crpimo sva saznanja o životu i djelu Pavla Pellizzera. Kao autore koji »su zaslužni za sve što danas znamo o životu i djelu P. Pelizzera« (str. 4) Krešimir Čvrljak navodi Petra Stankovića, Pietra Kandlera, Stipana Zlatovića i Benvenuta Rodea. Pavao Pelizzer je 1640. godine iz Kopra otputovao u Bosnu. Putom je prolazio kroz mnoge dalmatinske gradove te sve svoje *covnenienze ed inconvenienze* opisao u djelu *Storia de' suoi viaggi* poznatije pod naslovom *Nobil memoria*. Pelizzer je na putovanje krenuo iz Kopra, a zaustavljao se u rodnom Rovinju, Zadru, Murteru, Krapnju, Šibeniku, Skradinu, Visovcu, Splitu, Makarskoj, Zaostrogu i Imotskom da bi potom »kao povjerenik generala reda pohodio cijelu bosansku državu« (str. 29). U zaključku će navedenoga poglavlja Krešimir Čvrljak reći da, iako Pellizerova *Nobil memoria* sadrži nedostatke koji ne mogu »promaknuti pažljivijem čitatelju« (str. 32), ona se uklapa u Chasseboeufovu tezu, zbog »svjedočanstva žive riječi« (str. 33), da putopisi pripadaju povijesti, a ne romanima.

Autor je popis literature (501–541) razvrstao po poglavljima, a djelo je obogaćeno i kazalom osobnih imena te kazalom zemljopisnih nazivaka koje je priredio sam autor.

Marino Martinčević